

פאיריג לזשע"ה

לעילוי נשמת ראש משפחתנו היקר הרב מאיר שמואל ב"ר אהרן הכהן כץ זצ"ל הכ"מ

גיליון מס' 21 ♦ חג השבועות-נשא

דברי חכמים

מו"ר המשגיח הגרי"ד שפילר זצוק"ל, היה אומר לנו מדי שנה לפני שבועות:

בליל שבועות זוכים בס"ד לעמול בתורה כל הלילה והדבר דומה לאדם שחורז יהלומים במחרוזת, שחובה עליו לעשות קשר בראש המחרוזת, מכיוון שבלי הקשר כל היהלומים יתפזרו ויאבדו.

ולכן, לאחר התפילה, רגע לפני שהולכים לישון, עלינו לעשות ה'קשר', לשבת עוד 5 דקי ללמוד, לעשות את ה'קשר' על מנת לשמור את כל היהלומים שאספנו בעמל במהלך כל הלילה.

הגות שאבעס'

"צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו" (שה"ש ג')

המשנה האחרונה במסכת תענית בסוף הדברים מבארת את הפסוק, "המלך שלמה" הוא הנמשל לקדוש ברוך הוא 'מלך שהשלום שלו' (ר"ע ברטנורא), "ביום חתונתו" זו מתן תורה "וביום שמחת ליבו" זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו

יום מתן התורה הוא יום נשואי הקב"ה כביכול עם כנסת ישראל ומתן תורה – התורה עצמה כביכול היא כסף הקידושין ומעשה הקידושין.

בכל החגים ישנם מצוות מיוחדות לחג, בראש השנה נצטוונו לתקוע בשופר, ביוה"כ חמישה עיניים, בסוכות ישיבה בסוכה ונטילת ד' מינים וכו', אך ישנו חג אחד בו לא נצטוונו שום מצווה מיוחדת הקשורה לחג - חג השבועות.

הלא דבר הוא? מה השתנה חג השבועות מכל המועדים האחרים?

חתן וכלה מתארסים בשעה טובה, ובמהלך תקופת האירוסין קונים האחד לשני מתנות, הוא מביא לה סידור והיא מביאה לו ש"ס, הוא מביא לה תכשיט והיא מביאה לו שען וכו', המתנות מקרבות את הדעת ויוצרות קשר וחיבור בין החתן לכלה

אבל מגיע זמן, שהחתן והכלה לא מביאים דבר האחד לשני והוא בחדר יחוד, בחדר יחוד, החתן והכלה אומרים כביכול זה לה, יש לי אותך ולך אותי ואיננו צריכים דבר חיצוני שיחבר בינינו, אנחנו בשיא הקשר שלא מצריך שום עזרים לחזק אותו.

בכל המועדים, אנחנו צריכים כביכול עזרים כדי להתקרב ולהתחבר לקב"ה וכדי שהוא יתקרב אלינו, ולכן הקב"ה ברוב חסדו נתן לנו תרי"ג מצוות שעל ידם נזכה להתקרב אליו יותר ויותר, ובמועדים שהם זמנים מיוחדים ישנם מצוות מיוחדות, כדי להגביר ולחזק את הקשר והחיבור בינינו לבין בוראנו.

אבל חג השבועות זה אחרת, חג השבועות הוא 'ביום חתונתו', חג השבועות זה החדר יחוד, ובחדר יחוד יש לנו את הקב"ה ולקב"ה את כנסת ישראל, ואין צורך בשום דבר נוסף כדי לקרב בינו

אבל כמובן, שקשר עוצמתי זה לא נוצר בבת אחת, שלבים שלבים יש בו. הוא הולך ומתהווה, הולך ונרקם, הולך ומתקיים, וזה העניין של ספירת העומר, להתכונן ולהתעורר ברצון פנימי לקשר ולברית הזו, כפי שעם ישראל במצרים היו צריכים חמישים ימים להיטהר להתקדש ולהתכונן ברצון לקבלת התורה, ורק לאחר מכן 'כפה עליהם ההר כגיגית'

והדרך לרקום ולבנות רצון פנימי לקשר ולברית הזו עם בורא עולם, הוא רק ע"י שבד בלב עם ההבנה וההכרה הפנימית בבחירת השם בנו, ובאהבה הגדולה שיש בברית הזו בינינו לבין מלך מלכי המלכים, ישנה את קבלת העול, שאנו מחויבים לברית ולקשר עם בורא עולם

קבלת עול תורה זו הכרה פנימית, שאין 'קשר' בלי 'קשר', אין אפשרות באמת להיות קשור ומחובר לבורא עולם מבלי לקשור ולהגביל את עצמי בדברים שבורא עולם לא מרשה, מתוך הבנה והכרה שאיני ברשות עצמי אלא ברשות אלוהי, הוא הבעלים עלי להורות לי מה לעשות וכיצד לחשוב ולנהל את החיים, כפי שהבאנו בעבר בשם החזו"א ז"ע 'כי בכל תנועה צריך להתייעץ עם חלקי השו"ע ואין אני בן חורין לעשות דבר מבלי עיון בהלכה'

קבלת עול מלכות שמים, אין פירושה חלילה עבדות נרצעת לשלטון עריץ, שעלי למחוק את האישיות שלי כדי לרצות את האדון, אלא היא בחירה מתוך רצון והכרה שזה הטוב והישר שבעולם, וזה מה שהכי טוב ונכון עבורי, הרבה יותר מהטוב הכי גדול שאני יכול לרצות עבור עצמי, ולכן הכי טוב עבורי לבטל רצוני מפני רצוני, כי רצוני הוא הטוב המוחלט והטוב ביותר עבורי

ורק ע"י השילוב, של ההבנה וההכרה הפנימית שד' באהבתו הגדולה אותנו בחר בנו מכל העמים להיות לו לעם סגולה והוא רוצה את הכי טוב עבורנו, ומצד שני ההכרה שאנו מחויבים גמורה לברית ולקשר עם בורא עולם זמן ועת, רק על ידי השילוב הזה אפשר לשמוח ולשוש 'ביום חתונתנו'

חזו בנ"י חביבי
דמש'תכחיך
בזע'רא דילהוץ
ועסקיך בחדוותא
דיכ'י

חכמתכם ובינתכם

מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית

שאל הגה"צ ר' משה סולובייצ'יק משוויץ זצוק"ל, לכאורה כפייה כגיגית אינה ממיתה אלא מסתירה את הנמצא תחתיה ומה הפשט אם לאו שם תהא קבורתכם? הרי לא יקברו אלא רק יהיו מתחת להר כגיגית?

וביאר שמי שחי בלי קבלת התורה אמנם יוכל לחיות חיים גשמיים פשוטים, אבל חיי מתנהלים בחושך מוחלט כדוגמת תינוק שמיאמו הראשון יגדל מתחת לגיגית ללא אפשרות ללמוד, לדבר, להבין ולהינות מן העולם הגדול והיפה שמחוץ לגיגית והרי אין לך קבורה ומיתה גדולה מזו שהיא קבורה בחיים חיותו

מעשה שהיה

בארה"ב חי לו גביר, נדבן ידוע, שלא היה משיב פני איש ריקם. אך כנהוג אצל גבירים שכאלו, אין נותנים לכולם אלא סכום שאינו גבוה במיוחד. עשרות נצרכים מתדפקים מידי יום על דלת המשרד, והנדיב מעניק לכולם שטרות כמנין ח"י דולר...

גם אחד מראשי הישיבות שקיבל את כתובתו של אותו נדיב, המתין מעבר לדלת לשכתו. תקוה קלושה נצנצה בו, שמא יעניק לו הגביר מתת מרובה יותר. וראה זה פלא! כשנכנס ראש הישיבה, אחז הגביר בידו את 18 הדולרים על מנת לתתם לו, אולם אך פתח ראש הישיבה בדבריו, והחל לומר כי הוא עומד בראשות ישיבה גדולה בארץ הקודש נפערו עיניו של הגביר בחיבה, הוא הניח מידי את הדולרים, והתעניין בגודלה של הישיבה, במניין התלמידים, ובמסכתות הנלמדות בין כתליה. לכשבא על סיפוקו, רשם המחאה על סכום גבוה, הניחה בחום בידו של ראש הישיבה ונפרד ממנו לשלום.

ראש הישיבה עשה את דרכו החוצה, כשליבו נותן שבת והודיה לה, ולתקופת השנה, כאשר ערך שוב את מסע המגבית בארה"ב, סר בשנית אל מעונו של הגביר. גם עתה קיווה שהגביר יבדילנו לטובה משאר הנצרכים והגבאים, ויתרום סכום מכובד. ואכן, גם באותה פעם חזר המחזה על עצמו. הגביר אמנם לא זכר את ראש הישיבה מן השנה שעברה, אולם הוא התעניין שוב בפרטי הישיבה ורשם בשנית סך גבוה במיוחד. כך חזר הדבר ונשנה גם בשנה השלישית, וראש הישיבה חש שאינו יכול להתאפק יותר. "יאמר לי כבודו", שח בנועם, "הלא הוא מעניק לכל מטרה וענין סכום של ח"י דולרים, מדוע אפוא זכיתי אני להיבדל לטובה ולקבל סכום עצום מידי שנה לישיבה שאני עומד בראשה?"

וכה השיבו הגביר, בהפליגו עשרות שנים לאחור, אל מחוזות ילדותו: "נער הייתי, ואת אבי לא הכרתי מעודי, כי בעודי ילד קטן – הסתלק לבית עולמו. נותרנו שנינו, אמי ואני, בודדים וגלומדים בעיירה נידחת בפלך וילנא. כך חלפו ימים ושנים, ובהגיעי לגיל שלוש עשרה – שלחתי אמי אל הישיבה בוילנא. היא התגברה על הרגשות הרחמימיים שבקרבה, ובגרון חנוק מבכי נפרדה ממני. הגעתי לוילנא והתיישבתי בבית המדרש, בודד ולמוד, מבויש ונתח שחיי אחוזה גמרא גדולה ובלויה, גמרתו של אבי ז"ל. ישיבתי ולמדתי שעה, שעתים ושלוש, והרעב החל להציק לי. את מעט הצידה ששלחה אמי עמי – כיליתי בעודי בדרך, ובטני הציקה לי. השמש כבר שקעה, לא נותרה בידי בירה. פניתי לאחד היושבים בשאלה, כשפני סמוקות מבושה: 'היכן אוכלים הבחורים?', והלה השיבני בקורטוב תמיהה: 'וכי אינך יודע? אוכלים 'טעג'!'. עד מהרה התברר לי, כי הישיבה אינה מעמידה חדר אוכל לרשות הבחורים, בעלי הבתים שבויילנא מנדבים מפת לחמם על מנת להאכיל את בחורי הישיבה – והבחורים אוכלים 'טעג', כלומר 'מים'. כל יום – בבית אחר!

ניגשתי אל האחראי על שיבוץ הבחורים בבתיהם של אנשי וילנא, והצגתי את עצמי, ממתין בסבלנות לשמוע היכן אסעד הערב. "האחראי העיף מבט בפנקסו והמהם: 'רק כתובת אחת נותרה פנויה הערב, מדובר באשה אלמנה עניה מרודה, ולה ששה יתומים. שמחה היא להאכיל ולהשקות בחור ישיבה, אך זאת אבקש ממך וכאן הונמך קולו, 'אל נא תהיין לבקש תוספת אוכל! כי כל פיחור אוכל שייכנס לפיך ייחסך מפיו של אחד היתומים האומללים. בתיאבון!' פטריני לשלום.

באותה שעה רציתי לקום ולברוח חזרה הביתה! גם כך לא הייתי תלמיד מבריק במיוחד, ודברי הגמרא מעולם לא חדרו למוחי בבת אחת. גם כך הייתי מלא וגדוש בגעגועים הביתה, אל אמא הבודדה, וכאשר הבנתי שאפילו ארוחה מסודרת לא אוכל למצוא בין כותלי הישיבה – כשל כוח סבלי. הרגשתי כי כל הקשיים שבעולם נערמים אל מולי בבת אחת, וכי איני יכול עוד. הרהרתי בעצב במצבי העגום, ולבסוף החלטתי, כי אמנם אסעד הערב בביתה של האלמנה, אולם רק הערב! מחר כבר לא אהיה כאן! מחר כבר אעלה אל הרכבת ואשוב הביתה אל אמא האהובה... הדרך לביתה של האלמנה האומללה ארכה לי כמחצית השעה – למרות שרק כמה עשרות צעדים הפרידו בין בית המדרש לבית האלמנה. הלכתי ושבתי חזרה על עקבותיי, הלכתי וחזרתי, ולא מסוגל הייתי להיכנס אל הבית פנימה ולהתיישב אל השולחן. הלא אני עצמי – יתום הייתי מעודי, ואת הרעב ממנו סובל יתום הכרתי מקרוב ממש... כיצד יכול הייתי לפסוע בשלווה ולסעוד מפיתם של יתומים!? אלא מאי? בסופו של דבר הכריעני הרעב, והקשתי חלושות על הדלת הרעועה.

הדלת נפתחה לרוחה, ובעדה הציצו שישה ראשים, שישה יתומים, עיניהם בוערות ופניהם מאירות... 'מי בא אלינו?' נשמע קולה של האלמנה בחדוה, והיתומים השיבו בעליצות: 'דער תלמיד חוכם, דער תלמיד חוכם!' 'נו נו תיכנס כבר, תלמיד חוכם!' דחקו בי הזאטוטים, וידיהם הקטנות משכו אותי פנימה. אח, אילולי היו אוזנים בי – כי אז הייתי נמלט על נפשי כלעומת שבאתי, נוכח המחזה המחריד שנגלה לעיני. על השולחן הרעוע עמדו שבע צלחות, על שש מהן מונחות מנות אוכל, והשביעית – ריקה... וטרם היה בידי סיפק להתבונן כה וכה, נשמע קולה של האלמנה: 'קינדערלאך, של מי הצלחת הריקה?', והללו משיבים במקלה: 'של התלמיד חוכם!'. וטרם הבנתי מה אמור 'תלמיד חוכם' בן שלוש עשרה לעשות עם צלחת ריקה – כבר הושיבני הללו אל השולחן. והאם שאלה: 'נו, קינדערלאך, מה עלינו לעשות?'

ואז, כמו לפי אות מוסכם מראש, הרפו ממני ששת היתומים, וכל אחד אחז בצלחתו והעביר חלק ממנתו אל צלחתי". הגביר בכה כתינוק. "המבין אתה מה פירוש הדבר? שישה יתומים רעבים מעבירים בחדוה בלתי נתפסת אוכל – מצלחתם לצלחתו של 'תלמיד חוכם'. אך בכך לא תם המחזה. הקטנטנים הללו סובבו את כסאי ולא הניחו לי, עד שלא ראוני אוכל לשובע נפשי". "תלמיד חוכם, מהמלפפון שלי עוד לא אכלתי! תבע אחד, 'ומה עם הקציצה שלי, תלמידי חוכם?' החזיק אחריו בשני, 'וכן על זו הדרך. ולא נתקררה דעתם עד ששבבעתי מכל המטעמים שהערימו על צלחתי. עד שלא ראה כל אחד מהם בשני, כי אכלתי ממנת חלקו – לא נרגעו היתומים העניים ולא התיישבו לאכול אף הם. ולאחר ששבבעתי וברכתי, ואף הודיתי בכל לבי לאלמנה טובת הלב וילדיה הנעימים, פנתה האם לילדיה ואמרה: 'נו, קינדערלאך, התלמיד חוכם רוצה ללכת, מה תבקשו ממנו?' "הגביר הניח ידו על ליבו ועיניו טרם יבשו. "אני מבטיחך" שח באוזני היושב מולו, "באותם רגעים מוכן הייתי למלא כל בקשה שבעולם! כריתי אוזני לשמוע מה יבקשו היתומים העניים טהורי הלב וטובי העין, והילדים הטהורים יבקשו כך: 'תלמיד חוכם, תברך אותנו שנזכה לגדול בתורה.'!"

קולו של הגביר התלעלע וכתפיו רטבו בבכי בלתי נשלט. "שנזכה לגדול בתורה" חזר בקול מלא ערגה על אותה בקשת נצח מופלאה שנישאה באוזניו לפני עשורים רבים – ומאז היא מצטלצלת במוחו ובלביו... לבסוף נרגע, מחה דמעותיו, העלה בת שחקו על שפתיו וסיים בלחש: "הלא תבין, כי אותה מחצית שעה שעשיתי במחיצתם של אותם יתומים אוהבי תורה, החזירה בעצמותי ובנשמתו להבת אש של אהבת תורה שאינה יודעת שובע, מאז ועד היום. כמובן שאת הישיבה לא עזבתי, לא ביום המחרת ולא בימים שלאחר מכן. נשארתי דבוק אל הסטנדר והגמרא, כשבליבי בוערת אהבת התורה ובאוזני מצטלצלת בקשתם של היתומים: 'שנזכה לגדול בתורה!' אח, היו אלו ימים..."

"אילו הייתי נשאר בישיבה לבטח הייתי צומח להיות ת"ח חשוב" ספק הגביר כפיו בצער, "אלא שבדיוק באותה שנה פרצה המלחמה, ונאלצתי לנוס על נפשי. כך התגלגלתי לארה"ב בלית ברירה, וכדי לחיות ולהתקיים, שלחתי ידי בעסקים. ברם!" נפנף הגביר באצבעו, "את אהבת התורה שהחזירו בי אותם יתומים – לא ייקח ממני איש לעולם! לעולם!"

תפילה

ברוך... לעסוק בדברי תורה. והערב נא וכו' המלמד תורה לעמו ישראל.

נחלקו הראשונים האם "והערב נא" הוא המשך של ברכת לעסוק בדברי תורה, או ברכה בפני עצמה.

שני הרגשים נפלאים אפשר להוציא מזה:

א. אם נאמר ש"והערב" נחשב כברכה בפני עצמה – נמצא שחתימת הברכה המלמד תורה לעמו ישראל, שייכת לפתיחה, והערב נא ומבואר אם כן שהערבות בתורה נשאבת מעצם זה שהקב"ה הוא המלמד תורה לעמו ישראל. ומי שחפץ בערבות בתורה, יצייר את השכינה העומדת מולו ומלמדתו תורה. ועצם הקשר עם הבורא הוא הערבות בתורה. ולפי"ז הערבות בתורה איננה מתייחסת לתענוג השכלי, אלא לעצם חוויית הקשר עם הבורא. כידוע על גדולי עולים שהיו מתענגים מאוד בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ואף שלא עסקו בביתוח הגיוני של הדברים, המענג את השכל.

ב. אם נאמר ש"והערב" הוא המשך של הברכה לעסוק בדברי תורה. אזי נמצא ש"והערב" הוא האמצעי שעל ידו ניתן לקיים כראוי את המצווה, לעסוק בדברי תורה. רק על ידי ה"מתיקות" שבתורה האדם תדבק בה, ונהפכת להיות העסק הפרטי שלו, מהרהר בה תמיד, ואינו מסיח דעתו ממנה.

בערוב ימיו נשאל, גדול השקדנים, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל כיצד איננו מתעניין מללמוד, ומהיכן נובע החשק העצום לבלוע כל מילה בתורה. והשיב, שהוא מכוון ב"והערב נא" בכל כוחו.

(מתוך הספר הנפלא 'טעם בתפילה')

שונה הלכות

הגר"א גניחובסקי זצ"ל דן בחידוש מענין.

הנה הגמ' בפסחים (מו ע"ב) מביאה מחלוקת רבה ורב חסדא לגבי האופה ביו"ט האם אומרים הואיל ומיקלעי ליה אורחים חזי ליה, והתוס' שם כותב דסמוך לשקיעת החמה לא שייך הואיל, כיון שלא יסיפיק לבשל וליתן לאורחים ביום טוב, ומטעם זה נהגו להחמיר לעשות את הערוב תבשילין קצת מוקדם, ואפילו נהגו להקדים מחמת זה את המעריב כמבואר במשנ"ב ס' תקנז.

וטען הגר"א גניחובסקי דהנה בשה"צ סי' תקג' דן דמותר לבשל מיי"ט לחבירו [ורק לך] לאסור מטעם הרמ"א דאוב"נ שאפשר מאתמול]. אם כ"כ לפי זה בזמנינו דשכיחי מקריים, גם סמוך לשקיעת שייך 'הואיל', כיון שגם סמוך לשקיעת משה עדיין ראוי המאכל להיות לצורך יו"ט אחר, שכן יכול להקפיאו מפסח לשבועות, או משבועות לראש השנה

ויש לעיין

יישר כח מיוחד לדידי ורעי הרה"ג רבי חגי הלפרין שליט"א, שבעינו הטובה נותן לי להשתמש בקונטרסים המופלאים שהוציא

הערות והארות, חומרים ובקשות לקבלת העלון במייל ניתן לשלוח לעורך זאב כץ 8404494@gmail.com